

Tien vragen over de Oost-Aziatische boktor

Voor de eerste vondst in de groene ruimte was de Oost-Aziatische boktor niet onbekend in Nederland. *Anoplophora chinensis* werd al eerder wel eens aangetroffen in de wereldwijde handel van plantmateriaal en houtverpakkingen. In de zomer heeft de PD de risico's voor Nederland in beeld. Nu alvast een stand van zaken.

In het echt zie je *Anoplophora chinensis* niet snel over het hoofd, want deze boktor is tot wel 4 cm groot.

Foto's: Matteo Maspero, Fondazione Minoprio, Italië

1 Wat is de Oost-Aziatische boktor?

Veel mensen die de Oost-Aziatische boktor (*Anoplophora chinensis*) voor de eerste keer in het echt zien, schrikken van zijn grootte. De kever is namelijk ruim 2 cm tot bijna 4 cm lang en hij heeft twee antennen die even lang of nog langer zijn dan het lichaam. Mannetjes zijn iets kleiner dan vrouwtjes. De boktor is glimmend zwart met ongeveer tien witte stippen. De larve is crèmekleurig en kan 5 cm lang worden. Als een boor vreet hij gaten in hout van 1 cm doorsnede.

A. chinensis is nauw verwant aan *A. glabripennis*, ook wel de loofhoutboktor genoemd. Ze zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden. Beide boktorren komen van nature voor in China en Korea, *A. chinensis* ook in Japan.

2 Hoe verspreidt de boktor zich?

Voor de voortplanting zijn een mannetje en een vrouwtje nodig. In haar directe omgeving legt het vrouwtje eitjes in de bast van levende bomen en struiken. Volgens Amerikaanse bronnen kan de boktor 200 eitjes leggen. Na één tot drie weken komen de eitjes uit en ontwikkelen de larven zich tot kevers. De kevers knagen vervolgens onder in de boom, of op de wortels aan de oppervlakte, een uitvlieg-gat en verlaten dan de boom.

Het uitvliegen vindt meestal tussen mei en juli plaats (in China tussen april en augustus).

tus). Desondanks is de periode dat de boktor zich actief verspreid, beperkt, want hij houdt niet van regen, kou, wind en duisternis.

De levenscyclus in de natuurlijke leefomgeving is ongeveer één jaar. In Nederland heeft de boktor volgens de Plantenziektenkundige Dienst (PD) een cyclus van vermoedelijk drie jaar.

3 Hoe ziet de waardplantenreeks eruit?

In het Engels heet de Oost-Aziatische boktor *citrus long horned beetle*, wat verwijst naar de lange antennen van de kever en naar het plantengeslacht waarvoor hij met name in China een ware plaag is: *Citrus*. Volgens Europese fyto-sanitaire diensten lijkt de boktor een grote voorkeur te hebben voor *Acer*. De lijst met mogelijk andere waardplanten is echter lang. Hier staat een groot aantal bomen- en plantengeslachten op die veel in Europa worden gebruikt.

4 Waar ter wereld komt de boktor nu voor?

Oorspronkelijk in China, Korea en Japan. Daarnaast is de boktor gevonden in verschillende landen in Oost- en Zuid-Azië.

In 1999 dook *A. chinensis* voor het eerst

op in Noord-Amerika. Op een kwekerij in de staat Georgia was één kever aangetroffen op bonsai-*Lagerstroemia* die uit China kwam. Twee jaar later werd de eerste (en voorlopig laatste) besmetting geconstateerd, ditmaal op bonsai-*Acer* uit Korea die een kwekerij in de staat Washington had geïmporteerd.

De verwante *A. glabripennis* werd in 1996 voor het eerst in New York ontdekt en later ook in andere delen van de Verenigde Staten en in Canada. Men denkt dat deze boktor, in het Engels *Asian long horned beetle*, via houtverpakking uit Azië al in de jaren '80 naar Noord-Amerika is gekomen.

In Europa is *A. chinensis* de laatste jaren bij import aangetroffen. In 2000 is de boktor voor het eerst binnen Europa gevonden, dit was in Italië op een kwekerij in Lombardije, nabij Milaan. Daar bevindt zich een teeltgebied van *Acer*, de belangrijkste waardplant. Na de eerste vondst heeft *A. chinensis* zich verspreid in het openbaar groen van Lombardije.

In Frankrijk werd de boktor voor het eerst in 2002 gezien. Iemand kocht in een winkel een bonsai waar thuis een boktor uit kroop. Naast de winkel bleken twee *Acer*-bomen te zijn geïnfecteerd. Op twee andere plaatsen in Frankrijk, alsmede één in Duitsland en één in Oostenrijk, is verder *A. glabripennis* aangetroffen.

Door de verspreide vondsten en de bedreiging voor de natuur is *A. chinensis* sinds 2000 een quarantaineorganisme in de EU. *A. glabripennis* heeft die status sinds 2002.

5 Wat is de situatie in Nederland?

Net als in andere landen die importeren, wordt *A. chinensis* de laatste jaren ook in Nederland bij import wel eens aangetroffen. De

PD heeft de boktor enkele malen gevonden in plantmateriaal en in houtverpakkingen uit Azië. Na de ontdekking van *A. chinensis* in en rond een importbedrijf, eind vorig jaar voor het eerst in de Nederlandse groene ruimte, zijn er vijf vondsten op verschillende bedrijven gedaan. Hier lijkt het bij te blijven. *A. glabripennis* is wel eens bij import onderschept, maar komt voor zover de PD weet niet in Nederland voor.

6 Hoe kan de boktor bestreden worden?

In de EU is *A. chinensis* een quarantaine-organisme en daarom moeten aangetaste bomen en planten vernietigd worden. Daarnaast is monitoring nodig van de omgeving van een aantasting. Bomen die uit het openbaar groen verwijderd worden, worden vervangen door soorten die geen waardplant zijn.

In Azië kent de boktor natuurlijke vijanden. Zo heeft in China met name *Oecophylla smaragdina*, een soort rode mier, het gemunt op de larven in hun beginstadium. In Japan is bekend dat de schimmel *Beauveria brongniartii* volwassen boktorren kan bestrijden. Deze natuurlijke vijanden zijn van nature niet aanwezig in Europa en Noord-Amerika.

Italië en Frankrijk doen momenteel wel onderzoek naar de inzet van andere natuurlijke vijanden. Sommigen lijken effectief, maar het is nog niet duidelijk of ze in de praktijk toepasbaar zijn. Aan de introductie in een nieuwe leefomgeving kleef hoe dan ook het risico dat de natuurlijke vijand zélf kan

uitgroeien tot plaag. Dat is nu bijvoorbeeld het geval met *Harmonia axyridis*, het veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje.

In Italië loopt ook onderzoek naar de inzet van insecticiden, waaronder Calypso. Aangetaste *Platanus* langs straten en opgepotte *Acer saccharinum* in een kas zijn onder aan de stam bespoten op het moment dat de boktorren daar gingen uitvliegen. Ook zijn insecticiden in de stam geïnjecteerd. Voorlopig heeft geen middel bewezen dat het *A. chinensis* kan bestrijden.

In Amerikaanse laboratoria zijn bomen met insecticiden behandeld tegen *A. glabripennis*. Daarop ging deze boktor slechts weg van die bomen.

7 Is de boktor onder controle te krijgen?

Stel dat *A. chinensis* (of *A. glabripennis*) zich permanent in Nederland weet te vestigen, dan zal het uitroeien zeer moeilijk zijn, aldus de PD. Omdat de larven zich diep in de boom nestelen en daardoor heel goed beschermd zijn tegen insecticiden en natuurlijke vijanden. Bovendien blijkt uit de situatie in Amerika dat uitroeien veel tijd en geld kost. Zo heeft het uitroeien van *A. glabripennis* de steden New York en Chicago al een paar honderd miljoen dollar gekost.

Het zal van de verspreiding afhangen of *A. chinensis* onder controle is te krijgen. In de branche wordt al voorspeld dat deze boktor over een aantal jaar geen quarantaineorganisme meer zal zijn, maar een kwaliteitsprobleem, omdat *A. chinensis* dan zo ver in Europa verspreid zal zijn dat totale controle onmogelijk zal zijn.

8 Hoe is het risico op insleep te beperken?

Door te weten welk uitgangsmateriaal je aankoopt of verhandelt en waar het vandaan komt. Door bijzonder goed te letten op de volgende schadebeelden: ronde uitvlieggaten, zaagsel aan de voet van bomen of op takken, bloedingen op de bast, en bastvraat op dunnere takken in de kroon. En door alleen al bij twijfel Naktuinbouw in te schakelen (omdat Naktuinbouw de fyto-sanitaire import- en exportinspecties van de PD heeft overgenomen).

De Raad voor de Boomkwekerij, de PD,

importeurs en kwekers hebben doorlopend overleg over dit onderwerp. Mede op basis van bevindingen en aanbevelingen uit de praktijk maakt de PD momenteel een risicoanalyse van de boktor voor Nederland, deze is voor de zomer klaar. Uit de analyse zal blijken welk risico aanvaardbaar is en welke maatregelen eventueel genomen moeten worden tegen insleep.

Vanwege de problemen met *A. glabripennis* geldt in Canada een importverbod voor *Acer* uit China. In Nederland wordt gesuggereerd dat importeurs met elkaar, en met steun van de overheid, samen voor boktorvrije importgebieden kunnen zorgen. Stel dat de EU een import- of exportverbod zou afkondigen, dan is het de vraag of alle EU-landen zich daaraan zullen houden, of dat bepaalde landen het verbod creatief weten te omzeilen.

9 Wordt schade door de boktor vergoed?

Nee, vrijwel nergens in Europa en Noord-Amerika. Volgens de EU zijn ondernemers zelf verantwoordelijk voor hetgeen zij importeren dan wel exporteren. De Oost-Aziatische boktor is een quarantaineorganisme en als deze in een zending wordt aangetroffen, dan zijn de opruimingskosten voor de importeur. Eventuele schade valt kortom onder het ondernemersrisico.

In Canada en Oostenrijk zijn wel vergoedingen, maar alleen voor eigenaren van bomen die uit de groene ruimte verwijderd moesten worden vanwege de aanwezigheid van *A. glabripennis*. In Canada krijg je per boom een vast bedrag, mits je een nieuwe boom plant die geen waardplant is. Oostenrijk vergoedt alleen de opruimingskosten van een aangetaste boom.

10 Waar is meer informatie te vinden?

Op de websites van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de Europese organisatie van fyto-sanitaire diensten EPPO, en het Amerikaanse landbouwdepartement USDA.

Arno Engels
aengels@hortipoint.nl

Bekijk uitgebreide webinformatie over de boktor op www.deboomkwekerij.nl

Webinformatie boktor

Uitvlieggaten van de Oost-Aziatische boktor bevinden zich onderin de boom en hebben een doorsnede van 1 cm.

